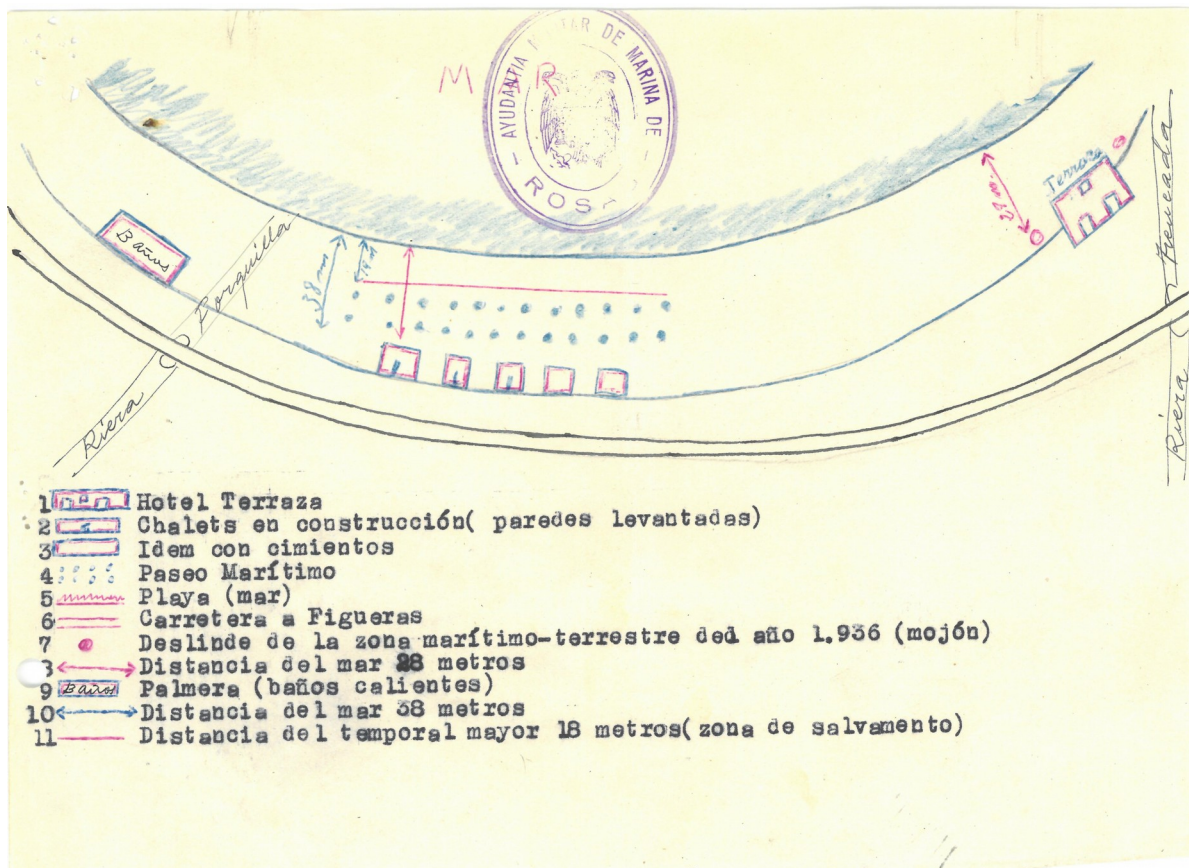

El document del mes d'abril de l'AMR

número 04/2016

Jo també hi dic la meva!!!

Quan l'Ajudant Militar de Marina intervingué en la urbanització del Salatar

Dades arxivístiques

CAT AMR 13.14. Fons Vicente Aldeguer Jaén, Expedient amb els informes i antecedents de l'Ajudantia Militar de Marina de Roses referents als xalets que es construïen a les finques propietat de Mas Yebra i Martí Dalmau Mercader a la zona de salvament marítim en el tram comprès entre el rec d'en Forquilla i la riera de la Trencada, 2 de maig de 1952-18 d'abril de 1953.

Història arxivística

El fons personal de l'Ajudant de Marina de Roses, Vicente Aldeguer Jaén, ingressà a l'AMR enmig de la documentació que composava la donació de la família Boix-Martí. Té una cronologia entre 1886 i 1970. Aquesta donació s'ha efectuat en un període prou llarg de temps, entre el 20 de març de 2013 i el 29 d'octubre de 2015, i en 18 ocasions diferents. Per acabar d'arrodonir una donació complexa, l'anàlisi de la documentació va permetre identificar diversos fons i col·leccions, més enllà de la col·lecció de Joan Boix Castey. Així, hi havia el fons de l'esmentat Vicente Aldeguer; part del fons de la Panaderia de Marina, del qual l'AMR ja en tenia alguns documents provinents de la donació de la senyora Margarida Cortada; l'arxiu de la família Causa; el fons de la

família Cruells; el fons d'Enric Sans Salellas, del qual ja n'hem publicat algun document; i documentació de l'Obra Social de La Caixa realitzada a Roses. En total, es tracta de gairebé 7'50 metres lineals de documentació que abasten un període cronològic comprès entre l'any 1592 i l'any 2013.

Tota aquesta documentació estava instal·lada a la quarta planta de l'Hostal del Sol o Roca, situat a l'avinguda de Rhode, 42, fins que va tancar les seves portes després de la campanya estival de 2012. Posteriorment, tota la documentació es traslladà a la casa familiar fins al seu ingrés a l'AMR.

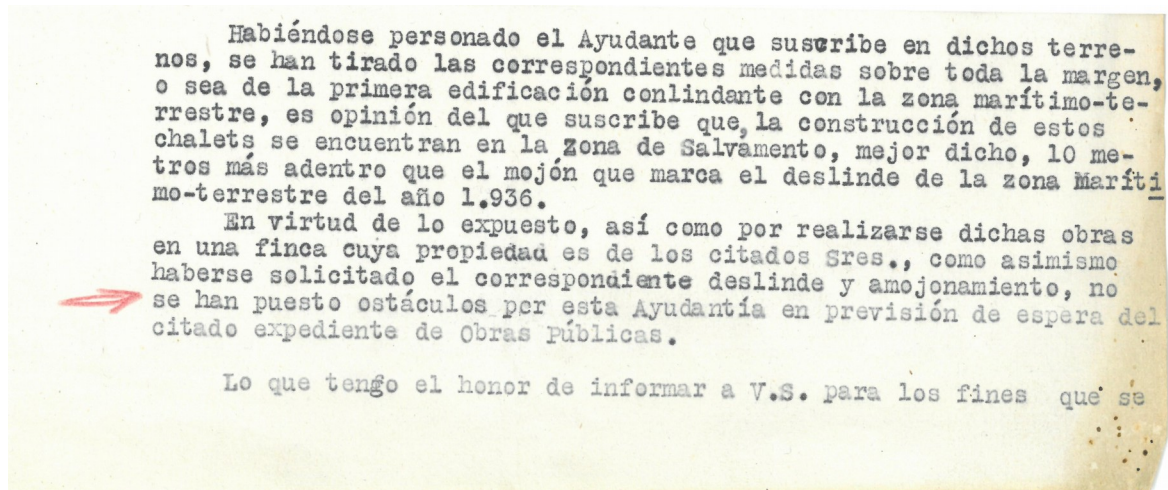
Joan Boix tenia en el seu poder l'arxiu personal de Vicente Aldeguer Jaén per la donació del propietari del pis on vivia l'ajudant militar de Marina de Roses una vegada havia mort. Aquesta documentació ingressà a l'AMR el dia 29 d'octubre de 2015, dia de Sant Narcís.

Contingut

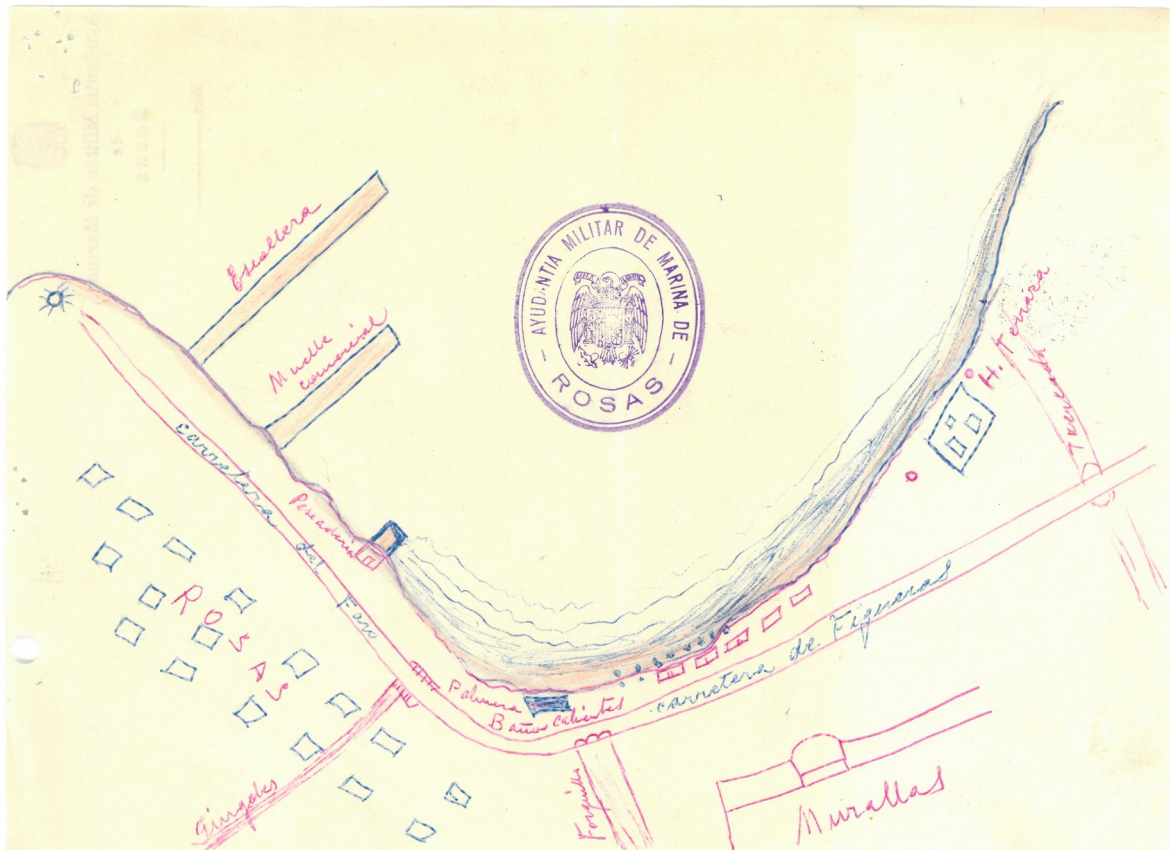
Aquest expedient documenta el procés de construcció dels xalets existents a la zona del Salatar, fins a l'alçada, aproximadament, del carrer de la Caravel·la Santa Maria, al costat de l'actual hotel Terraza.

Els promotors de la construcció d'una sèrie de xalets davant de mar, entre la carretera de Besalú a Roses i el Mediterrani, el senyor Martí Dalmau i els hereus de Mas Yebra, adjudicatari de les obres d'urbanització de la Ciutadella de Roses, sol·licitaren, l'any 1952, l'atermenament de la zona marítimoterrestre a la Delegació Provincial d'Obres Públiques. Sigui com sigui, l'enginyer en cap de l'esmentada delegació d'Obres Públiques no resolia l'assumpte i els interessats es dirigiren a l'ajudant militar de Marina de Roses, que tampoc s'hi afanyà massa.

La inactivitat de tots plegats obligà als promotors, persones molt influents dins els tentacles de la dictadura franquista, a sol·licitar la intercessió de l'almirall comandant del Departament Marítim de Cartagena, en aquell moment Pascual Cervera Cervera, que ordenava telegràficament: "Remita urgente detallado informe y antecedentes que se vayan tramitando por jurisdicción marina caso construcción chalets por Mas Yebra y Dalmau...". Realment, una ordre d'un almirall era una ordre de veritat, sembla. Sense més dilacions, doncs, Vicente Aldeguer es posà davant de la màquina d'escriure i redactà un informe detallat, en el qual acabava posicionant-se a favor de la construcció dels xalets, per ser de qui eren els promotors i malgrat el detall insignificant que "la construcción de estos chalets se encuentra[n] en la Zona de Salvamento, mejor dicho, 10 metros más adentro que el mojón que marca el deslinde de la zona Marítimo-terrestre del año 1936".

Tres dies més tard de l'informe de l'ajudant militar de Marina de Roses, des de la Comandancia Militar de Marina de Barcelona s'informava que "no existe inconveniente en que se continuen las obras de referencia, siempre que se respeten las servidumbres de vigilancia y salvamento, a partir del amojonamiento del año 1936 donde exista y 20 metros de la orilla actual, donde no existe".

Plànol general de la població segons Vicente Aldeguer

Context històric

Les dictadures, totes, es caracteritzen per l'arbitrarietat, és a dir, la manca d'equitat democràtica: no tothom és igual i, per tant, a vegades, quan interessa a algú les coses es poden fer o, al contrari, són prohibides i perseguides. El document que presentem s'aquest mes permet il·lustrar clarament aquest fet.

Tanmateix, l'expedient que tramità Vicente Aldeguer Jaén, l'ajudant militar de Marina de Roses, permet una altra reflexió. L'aproximació a la realitat és sempre més precisa i rica quan hom disposa de diversos arxius i font d'informació. Amb els projectes d'urbanització de la Ciutadella de Roses de la dècada de 1950 o les llicències d'obra major de l'AMR no obtindríem una visió completa del procés d'urbanització del Salatar. Si hi afegíssim la documentació sobre la redempció de censos que realitzaren els propietaris, els hereus de Mas Yebra, Martí Dalmau i Montserrat Cardelús (esposa del que seria president de la Diputació de Girona entre 1946 i 1960, Pere Bretcha, que hauria de ser conegut a Roses com el president que va retirar les excavacions arqueològiques al recinte de la Ciutadella perquè una de les propietàries era, precisament, la seva muller, que evidentment volia urbanitzar el terreny), davant els comtes d'Empúries hi guanyaríem perspectiva històrica. Però, si encara hi aportem l'expedient en qüestió, podem copsar molt millor la intervenció "facciosa" de les autoritats militars.

D'aquesta manera, la urbanització del Salatar pren una altra dimensió molt més enllà d'una simple qüestió urbanística i ens permet apuntar la connivència de les elits socials i polítiques en obtenir privilegis il·legítims.

Més informació

Joan Falgueras, "Mirades al paisatge urbà de Roses a l'època contemporània" a Roses, 1875-1975: del model comercial a la revolució turística, Roses, Ajuntament de Roses, 2001, pàgs. 94-117.

Josep Maria Barris, Memòria al Catàleg de Béns Protegits del POUM a https://www.roses.cat/la-vila/urbanisme/planejament/pgou/plans-especials-urbanistics-peu_pgou/pla-especial-del-catalog-de-patrimoni-edificis-i-bens-dinteres [Consulta: 4 d'abril de 2016]